

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 31.10.2007
СОМ(2007) 666 окончателен

СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА

Повишаване на растежа на производителността: ключови послания от Доклада за европейската конкурентоспособност за 2007 година

{SEC(2007)1444}

СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА

Повишаване на растежа на производителността: ключови послания от Доклада за европейската конкурентоспособност за 2007 година

1. Увод

Съобщението представя основните послания от Доклада за европейската конкурентоспособност за 2007 година¹. То се съсредоточава върху производителността, която е най-важният двигател на конкурентоспособността и благосъстоянието в дългосрочен план.

Докладът за конкурентоспособността беше преработен през 2006 г., за да допринесе към изграждането на здрава аналитична основа на микроикономическия стълб на Лисабонската стратегия, като същевременно продължи да изследва по-конкретните аспекти на конкурентоспособността на европейското производство.

След прегледа на неотдавнашните промени в растежа, производителността и заетостта както на равнището на ЕС, така и по основните стопански отрасли тазгодишният доклад разглежда микроикономическите реформи в рамките на програмата за растеж и заетост от гледната точка на техния потенциал за повишаване на производителността и се насочва по-конкретно към уменията като фактор за конкурентоспособността. Докладът прави оценка на относителните силни страни и слабости на европейските предприятия и приключва с дългосрочна визия за европейското производство, за да представи нововъзникващите тенденции и предизвикателства в перспектива и да провери дали действащата политика им съответства. Включеният в доклада анализ се основава на разширени данни – по-продължителни времеви периоди и публикация на първите данни от проекта EU KLEMS², - които дават възможност за по-задълбочени изводи.

2. ОБЩО РАВНИЩЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА

Мащабно подобряване на европейската икономика

Интензитетът на икономическото съживяване в Европа надхвърля очакванията от миналата година: реалният брутен вътрешен продукт (БВП) на ЕС нарасна с 3,0 % през 2006 г. – най-високият темп на растеж от 2000 г. насам. Подобриеното се съпътстваше от ускорен растеж както на производителността, така и на заетостта. Засилените темпове на повишаване на производителността се основават на засилен растеж на общия фактор на производителността (ОФП) (вж. карето).

---

¹ Работен документ на службите на Комисията SEC (2007), Доклад за европейската конкурентоспособност за 2007 година.

² Научният проект за отчетните данни за растежа и производителността EU KLEMS има за цел да създаде база данни с показателите за икономическия растеж, производителността, създаването на работни места, формирането на капитала и технологичните промени на производствено равнище във всички държави-членки на ЕС от 1970 г. насам.

Подобрението е широко разпространено. Почти всички нови държави-членки и държавите-членки с относително малък БВП на глава от населението и сравнително ниски равнища на производителността догонват останалите от гледна точка на икономическия растеж и производителността. Напредъкът е видим в най-различни стопански отрасли. Ролята на услугите в растежа на БВП в ЕС е много съществена, особено с оглед на големия относителен дял на този сектор в икономиката. Всички производства, с изключение на тютюнопроизводството, нараснаха съществено с по-бързи темпове през 2006 г., отколкото през предишните пет години, и по такъв начин допринесоха за поврата в общия растеж на ЕС.

Разликата между ЕС и САЩ от гледна точка на производителността започна да намалява ...

Данните за развитието на европейската икономика в сравнение с американската, която се възприема като репер за най-високи постижения в производителността, потвърждават, че разликите в производителността на труда между ЕС и САЩ са намалели през 2006 г., след непрекъснатото им увеличаване през последното десетилетие. Това има голямо значение, не на последно място поради обстоятелството, че най-новите данни, макар и само за производствената индустрия³, потвърждават, че тенденцията се запазва и през първата половина на 2007 г..

При оценката на тази насърчителна промяна обаче не бива да забравяме, че производителността на труда в САЩ продължава да бъде с около 39 % по-висока от равнището в ЕС като БВП на глава от работещото население и с 26 % (2005 г.) по-висока като БВП на изработен час. Анализът разкрива, че главната причина се корени в различния общ фактор на производителността (вж карето) и на второ място в качеството на човешкия капитал⁴. Нещо повече, голяма част от догонването изглежда се дължи на циклични фактори, включително забавянето на ръста на производителността в САЩ през 2006 г.

Данните на отраслово равнище хвърлят допълнителна светлина върху сравненията между развитието на производителността в ЕС и в САЩ. Така например те доказват, че по-ниските темпове на растеж на производителността в икономиката на ЕС през последното десетилетие произтичат главно от по-слабите общи резултати на отделните отрасли на европейската икономика, а не на отрасловия състав на икономиката (комбинацията от отделните производства), което всъщност е фактор донякъде в полза на ЕС. По-конкретно, разликата в растежа на ЕС и САЩ отразява по-слабите резултати на сектора на услугите в ЕС, особено търговията на дребно, дистрибуцията и услугите във финансовия и деловия сектор.

Карета: Ролята на общия фактор на производителността

Общият фактор на производителността е главен източник на разликата в производителността между ЕС и САЩ. Той представлява онази част от растежа на

³ В промишленото производство и в икономиката като цяло се наблюдават много сходни и синхронизирани модели на растеж на производителността, въпреки че темповете на растеж на производителността в промишленото производство по принцип са по-високи, отколкото в икономиката като цяло.

⁴ ЕС обаче има по-голяма капиталоемкост на работник, което намалява разликата в производителността на труда в сравнение със САЩ.

производителността, която се създава от нематериалните фактори, като например техническия прогрес или организационните нововъведения, а не толкова от нарасналото използване на входящи ресурси, като например капитали. Ето защо общият фактор на производителността е най-комплексната мярка за ефективността на дадена икономика.

На отраслово равнище анализът на структурните връзки между различните показатели за постигнатите резултати сочи, че растежът на общия фактор на производителността е основен двигател за резултатите по отрасли, независимо от това дали се изразява като растеж на добавената стойност, производителността на труда, международната търговия, преките чуждестранни инвестиции или растежа на заетостта.

Най-тясно обвързана с общия фактор на производителността са политиките, чиято цел е да насърчават техническия прогрес, иновациите и увеличените инвестиции в научно-изследователската и развойната дейност (НИРД), употребата на информационни и комуникационни технологии (ИКТ), конкуренцията и реформата на стоковия пазар. Тези политики са сърцевината на микроикономическия стълб на Лисабонската стратегия, което означава, че продължаващият процес на реформи може да допринесе значително за повишаване на общия фактор на производителността и на икономическия растеж.

...с известни признаци, че някои фактори извън благоприятния цикъл също могат да имат значение

Причините в основата на разширяващата се разлика между ЕС и САЩ от гледна точка на производителността през последното десетилетие бяха структурни, но все още е твърде рано да се каже дали неотдавнашното скъсяване на дистанцията е резултат от чисто циклични промени или е пръв признак за възникването на нов модел.

Извършеният от службите на Комисията анализ⁵ разкрива, че подемот по същество има цикличен характер и все пак е възможно да има и структурен елемент, свързан с досегашните структурни реформи, предприети от държавите-членки на ЕС, особено на пазара на труда. Тезата се подкрепя също от повишената отраслова производителност, като например в мрежовите отрасли, и усъвършенстваните умения на работната сила. По-категорична проява на структурното подобряване на производителността може да се очаква в бъдеще, когато по-силно ще проличи ефектът от неотдавнашните реформи, главно в рамките на обновената Лисабонска стратегия.

3. ДВИГАТЕЛИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА

Производителността и микроикономическият стълб на Лисабонската програма

Повишаването на потенциала за дългосрочен икономически растеж чрез засилване на ръста на производителността е сред основните цели на обновената Лисабонска стратегия и е важна реакция на предизвикателствата на глобализацията, застаряването на населението, бързите темпове на технологичния прогрес и необходимостта от борба с измененията на климата. Микроикономическият стълб на Лисабонската стратегия

---

⁵ Вж. "Преглед на икономиката на ЕС за 2007 г." и свързаното с него съобщение "Изтласкване на границите на производителността в Европа" (предстоящо публикуване).

обхваща голяма част от аспектите на политиката, които имат най-голямо значение за повишаване на производителността, като например:

- Увеличените инвестиции в научно-изследователската и развойната дейност могат съществено да засилят растежа на производителността, особено ако има добра спойка между елементите на “триъгълника на знанието” – научно-изследователска и развойна дейност, иновации, образование и обучение, - включително по отношение на осигуряването на научни кадри.
- Инвестициите в ИКТ водят до висока възвращаемост от гледна точка на повишаването на производителността, когато се съпътстват от подходящи организационни промени и инвестиции в умения.
- Засилената конкуренция на отворения пазар с адекватна регулаторна рамка най-често оказва положително влияние върху производителността и заетостта, като подобрява разпределителната (статичната) ефективност, производствената ефективност (организацията на труда) и динамичната ефективност (новаторски продукти и процеси). Влиянието на конкуренцията върху иновациите обаче не е толкова еднозначно, тъй като зависи от пазарните структури и от отдалечеността на участниците на пазара от технологичната граница. Конкуренцията е особено важна за страните и отраслите, които са близо до технологичната граница, с оглед на запазването на водещите им позиции.
- Стимулирането на предприемачеството чрез облекчаване на създаването и растежа на търговските дружества, както и подобряването на условията за използване на потенциала на единния пазар от МСП дават възможност новите идеи да се превърнат в продукти и услуги с добавена стойност за участие в международната търговия, което оказва важно положително влияние върху производителността.
- Може да се постигне значително нарастване на производството и потреблението чрез намаляване на ненужните регулаторни разходи като например прекомерното административна тежест, което освобождава ресурси за по-производителни цели. Ползата ще се почувства особено силно от МСП, при които тези постоянни разходи заемат голям относителен дял от общите разходи.
- Намаляването на бариерите на корпоративното данъчно облагане и свързаните разходи за привеждане в съответствие и облекченото реструктуриране на групите предприятия благоприятстват функционирането на единния пазар. Приемането на обща консолидирана данъчна основа на корпоративния данък също ще изиграе положителна роля за БВП в ЕС.

Изискванията за ускорено приспособяване налагат необходимостта от механизми за облекчен преход от едно работно място на друго. Най-общо казано, кохезионната политика на ЕС има голямо значение в тази връзка, тъй като допринася за по-доброто функциониране на вътрешния пазар и подкрепя положителните промени в производителността и конкурентоспособността в страните и регионите, където развитието изостава или е засегнато от реструктурирането на производството.

Оценката на неотдавнашните реформи в държавите-членки по отношение на пазарите на стоки и услуги, както и по отношение на подобреното регулиране и политиката спрямо МСП, разкрива, че реформите в тези области като цяло са постигнали видим

напредък, макар и да предстои още работа. Този напредък все още не е изцяло отразен в данните, които измерват икономическите резултати.

Въпроси на координацията

Управлението на националната политика за реформи в ЕС представлява важен елемент от Стратегията за растеж и заетост. Няколко са причините, поради които съгласуваността между отделните държави-членки по отношение на икономическите реформи може да доведе до допълнителни ползи. Страните могат да се учат една от друга, а обединяването на усилията и координацията могат да стимулират стремежа към реформи и да преодолеят националната съпротива срещу тези реформи. И най-важното, съгласуваното изпълнение може да доведе до ползи, които иначе при едностранен подход не биха били възможни.

Представеният в доклада емпиричен анализ на международното разпространение на ефекта от националните реформи потвърждава, че съгласуваните действия в редица случаи водят до ползи, които са значително по-големи от постигнатите благодарение на едностранни усилия. Така например приблизително половината от потенциалното увеличение на БВП, което се дължи на постигане на целите на държавите-членки за повишаване на интензитета на НИРД, може да бъде резултат от трансграничното разпространение на знания.

Взаимното допълване на политиката в различни области води до по-нататъшни ползи. Например усъвършенстваните умения и научно-изследователската и развойната дейност повишават реалните заплати, които на свой ред засилват процентното участие. Освен това намаляването на административната тежест чрез по-ниски надбавки постига силен синергичен ефект в съчетание с целите на политиката по отношение на заетостта, тъй като улеснява спада на равновесната безработица.

Отворената търговия и производителността вървят ръка за ръка

Все по-отворената търговия (търговските обеми спрямо БВП) и нарасналите преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) доказват ускоряването на глобализацията. Глобалните пазарни дялове като цяло се преразпределят в полза на нововъзникващите икономики и все пак ЕС с 27 държави-членки относително успешно запазва позициите си. За периода 1996 – 2005 г. дялът на ЕС-27 в общия световен износ намалява от 23,3 % на 22,0 %, дялът на САЩ намалява от 19,1 % на 15,2 %, а на Япония от 13,7 % на 10,5 %.^{6 7}

Резултатите на ЕС в търговията с услуги са окуражителни: ЕС-15⁸ увеличава износа на услуги повече от два пъти за периода 1996 – 2005 г., докато вносет нараства с по-бавни темпове. В резултат на това за период от девет години ЕС-15 почти учетворява търговското си салдо по отношение на услугите. За същия период търговското салдо на

---

⁶ С изключение на търговията в рамките на ЕС. “Световен износ” е понятие, което обхваща съвкупността от страните, на които се падат 86 % от общия световен износ (с цел да се запази сравнимостта на дяловете във времето чрез стабилност на данните по страни).

⁷ Ако се вземат отделно, тези резултати могат да доведат до преувеличения в тълкуването, т.е. загубата на пазарни дялове в износа да се възприеме като намаляване на конкурентоспособността, но тук могат да влияят и други фактори (като например засилен растеж или по-голямо потребление).

⁸ От 1996 г. насам няма данни за търговията с услуги на ЕС-27 или ЕС-25.

САЩ по отношение на услугите намалява с 26 % до 50 млрд. евро (салдото на ЕС-25 през 2005 г. е 56,9 млрд. евро). За разлика от тях Япония отчита търговски дефицит в услугите в размер на 30 млрд. евро през 2003 г.

Твърде често глобализацията се отъждествява със закриване на работни места в губещите отрасли. Възникналите в резултат на това социални разходи и тревоги са съвсем реални и налагат подходящ политически отговор. Те обаче не бива да засенчват ясно изразените положителни последици от отвореността и интегрирането в световните пазари за икономическите резултати на отделните страни. Докладът очертава положителната връзка между съвкупната производителност и глобализацията, изразена в отвореност на търговията, и обобщава емпиричните констатации за връзката между производителността и глобализацията.

Причинно-следствените връзки не винаги са еднозначни. Засилената конкуренция по отношение на вноса прищпорва производителността, което води до по-висока конкурентоспособност и по-голям обем на износа. Това на свой ред повишава ефективността. Представените в доклада емпирични изследвания подчертават колко здрава е тази връзка. Това доказва силата на използваните механизми: специализация, ефект от мащаба, елиминиране на по-неефективните фирми и повишена способност за възприемане на разработени другаде технологични постижения и нови идеи. Общо взето, тези фактори подсказват, че отвореността към търговия може да изиграе важна роля в повишаването на растежа на производителността. Така например емпиричният анализ сочи, че средно 1 % нарастване на отвореността на икономиката, измерена чрез съотношението между вноса и добавената стойност, води до повишаване на производителността на труда с 0,6 % през следващата година. Резултатите водят до заключението, че както засилената търговия в рамките на ЕС в резултат на подобряването на единния пазар, така и амбициозната външна политика, като например договореностите по Програмата за развитие от Доха, новото поколение двустранни спогодби за свободна търговия, възстановяването на баланса в търговските отношения с Китай, премахването на бариерите за износа на ЕС и активизираната стратегия за достъп до пазара, потенциално могат да дадат значителен принос към растежа на производителността в ЕС. Следва обаче да се подчертае, че от отвореността могат да се възползват пълноценно само икономиките, които лесно пренасочват производствените фактори между фирмите, а също и от западащи към растящи производства. Това са също така най-важните предпоставки за управление на трудните промени, които се налагат в определени отрасли и региони със значително въздействие върху готовността на обществото да приеме глобализацията. Нещо повече, за да се използват предимствата на отвореността, първостепенно значение има закрилата на правата на интелектуална собственост в международен мащаб.

Повишаването на уменията като фактор за конкурентоспособността

Уменията допринасят пряко за международната конкурентоспособност и производителността, понеже по-високо образованата работна сила увеличава производителността на труда и способността на фирмите да усвояват по-лесно нови технологии и идеи. Така например емпиричните изследвания сочат, че увеличаването на средната продължителност на училищния образователен курс с една година води до

нарастване на производителността с 8 – 10 % в дългосрочен план⁹. В момента се наблюдава усъвършенстване на уменията във всички отрасли на икономиката, дори и в неквалифицираните. Емпиричните анализи разкриват, че отраслите, в които работят високо- или средноквалифицирани работници, се отличават с по-високи темпове на повишаване на производителността, докато големият относителен дял на нискоквалифицирани работници в даден отрасъл оказва отрицателно въздействие върху растежа на производителността. Освен това уменията имат значение за скоростта на доближаване до технологичната граница. Както може да се очаква, доближаването е по-бързо в отраслите, които използват по-интензивно високи умения. И накрая, по-големият относителен дял на високо- и средноквалифицираните работници води до увеличаване на износа.

На отраслово равнище анализът доказва, че процесът на усъвършенстване на уменията в рамките на отрасъла допринася повече за засиленото търсене на висококвалифицирани работници, отколкото пренасочването от едно производство към друго или между различни отрасли. Въпреки това се наблюдава общо пренасочване на заетостта от ниско квалифицирани отрасли и производствата към онези, където квалификацията е средна или висока. Този процес обхваща всички групи страни в ЕС.

На този фон разликите в уменията могат да се разглеждат, на първо място, като проблем на приспособяването, който възниква след увеличаването на търсенето (или намаляване на предлагането) на дадено умение. В такива случаи държавата би могла да изиграе роля за изглаждане на процеса на преход, докато възможностите за силна и отраслово насочена политика изглеждат ограничени. На второ място, когато разликите в уменията се дължат на наследство от миналото политиката следва да се насочи към мерки, които подпомагат икономиката да постигне по-сполучливо съчетание от различни умения. Но преодоляването на несъответствието в уменията не е задача единствено на държавата. Все повече европейски предприятия ще трябва да се справят с проблема в корпоративните си стратегии.

Усилията в рамките на стратегията за растеж и заетост, които улесняват натрупването на човешки капитал, примерно чрез намаляване на броя на преждевременно напускащите училище и насърчаване на по-голям брой студенти по математика, точни науки и технологии, трябва да подкрепят засиленото търсене на уменията, свързани с ориентираната към уменията техническа промяна. По-високата заетост, най-вече сред жените, също ще подпомогне намаляването на различията в уменията. Образователната политика продължава да бъде главно национална компетенция, но образованието на водещи изследователи в ЕС ще се ползва от някои общи за ЕС инициативи, като например развитието на Европейския технологичен институт и засилената мобилност на изследователите.

4. КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Текущо състояние

---

⁹ Canton, E. (2007), Social returns to education: Macro-evidence, De Economist (предстои публикуване през декември 2007 г.)

Конкуреннтното представяне на европейските предприятия, сред които МСП играят значителна роля, като цяло е силно. Общата картина обаче прикрива много от колебливите резултати на отделни предприятия в различните страни или отрасли. За периода от 1995 г. насам ЕС отчита слаби резултати в растежа на добавената стойност, производителността на труда и общия фактор на производителността, докато търговските резултати изглеждат доста стабилни. Преките чуждестранни инвестиции бързо нарастват във всички посоки, като по-ясно изразен е растежът на насочените навън преки чуждестранни инвестиции.

Оценката на относителните силни страни и слабости по отрасли разкрива, че добивната, кожарската, обувната, шивашката и текстилната промишленост, производството на ядрено гориво и тютюнопроизводството са в упадък не само от гледна точка на заетостта, но и от гледна точка на добавената стойност. И обратно, с изключение на водния транспорт, всички отрасли с най-високи темпове на растеж на добавената стойност в Европейския съюз – съобщителна техника, офис техника и компютри, телекомуникации и компютъризирани услуги – са свързани с новите информационни и комуникационни технологии.

В сравнение със САЩ най-големите различия в отрасловите резултати се наблюдават в производството на офис техника и компютри, в търговията на едро и дребно, във въздушния транспорт и във финансовите услуги. Последните три сектора на услугите видимо са доста чувствителни към икономите от мащаба и вероятно са облагодетелствани от по-големите интегрирани пазари в САЩ. Обратно, в ЕС има отделни ниши на по-висок растеж в избрани области на високотехнологичните производства, особено във фармацевтичния и мрежовите отрасли.

Засилено участие на услугите в европейската производствена индустрия

В дългосрочен план¹⁰, макар и да продължава да бъде сред най-богатите региони според БВП на глава от населението, Европа ще бъде изпреварена от някои нововъзникващи икономики от гледна точка на общия размер на икономиката. Това се дължи както на демографски фактори, така и на сравнително високите темпове на повишаване на производителността, с които нововъзникващите икономики догонват старите. Към 2050 г. Азия най-вероятно ще се превърне в най-важния пазар и полюс на растеж.

Анализът разкрива, че през идните десетилетия производствената индустрия ще продължи да играе водеща роля в икономиката на ЕС, като допринася пряко към растежа на благосъстоянието и производителността и поражда достатъчно търсене на научни изследвания и висококвалифицирани услуги, което се отразява благоприятно и на останалата част от икономиката¹¹. Същевременно производствената индустрия в тесния смисъл на понятието се очаква да ангажира пряко по-малко работници от днес и ще представлява относително по-малък дял от цялостната икономика.

---

¹⁰ На основата на обзора на литературата с прогностични и футуристични изследвания, чиято същност е представена най-добре в трите най-нови проекта за целия ЕС във връзка с бъдещето на производствената индустрия - Europe FutMan, ManVis и Manufuture.

¹¹ За всяко евро от стойността на продадените стоки са нужни между 22 (Холандия) и 36 цента (Германия) за входящи ресурси под формата на пазарни услуги (данни за входящите и изходящите ресурси за 2000 г.).

Тенденциите в заетостта и относителния размер не бива да се объркват със стагнация или упадък. В известен смисъл те отразяват последиците от различията в растежа на производителността. Освен това тенденциите са статистически по своя характер, т.е. обособяването на отделните части във веригата на стойността води до класифициране на досега производствени дейности в сектора на услугите. Производствената индустрия и свързаните с нея сектори на услугите ще продължат да бъдат основен стълб на икономиката в ЕС през XXI век не само поради запазената си икономическа тежест, но и понеже са неотменна част от иновационната система на съвременната икономика.

Анализът подсказва, че най-успешните сред тези фирми ще заемат водещи позиции в глобалните мрежи на стойността, като осигуряват планиране, маркетинг и услуги в областта на научно-изследователската и развойната дейност и интегрират компоненти от външни източници. По такъв начин участието на услугите в производството и в целия пакет, предлаган с крайния продукт, вероятно ще се засили още повече. Това създава нови възможности за приходи и ценни дълготрайни отношения с клиентите, но същевременно увеличава потенциала за възлагане на дейности на външни изпълнители (т.нар. “аутсорсинг”). Следователно съществуващите статистически класификации на дейностите съответно в производството и в услугите непрекъснато ще губят своята актуалност и ще се наложи необходимостта от нов тип анализ на промените в дружествата и пазарите.

Не е ясно до каква степен нововъзникващите технологии (електромеханични микросистеми, усъвършенствани материали, био- и нанотехнологии) ще реализират пълноценно предвидения си потенциал, макар и да трябва да подчертаем, че той е много съществен и може да окаже значителен принос към растежа на производителността и иновациите през следващите десетилетия. Вероятно обаче управлението на знанията ще придобива все по-голямо значение, а успешните модели на бъдещето ще са именно постигналите най-високи резултати в тази връзка. Важността на интелектуалния капитал и нематериалните активи все повече ще нараства. Това вероятно ще доведе до по-сложни организационни подходи с висока степен на сътрудничество и изграждане на мрежи с доставчици, клиенти и конкуренти и с по-активно използване на външни източници на знания като научни институти и университети.

Тези промени ще открият още повече значението на притежаването на умения. По-конкретно, “меките” умения като работа в екип, учене, споделяне и общуване, предоставяне на услуга или стока и способност за интердисциплинарно мислене ще придобият първостепенно значение, особено за МСП, които желаят да участват в глобалните мрежи. Тези умения може би ще бъдат необходими дори при обслужването на местните пазари.

Динамичната специализация, т.е. не просто запазването, а активното утвърждаване на дадени конкурентни силни страни, показва, че Европа ще запази сериозни позиции в редица средно- до високотехнологични и високотехнологични отрасли (химическа промишленост, включително фармацевтична, машинно инженерство, автомобилостроене, въздухоплавателна и космическа техника, вградена електроника). Това изисква големи усилия в научно-изследователската и развойната дейност за непрекъснато разширяване на технологичната граница в тези отрасли с цел да се запази конкурентната преднина. Силна опора могат да бъдат също някои висококачествени продукти в традиционните отрасли, където технологичните иновации заедно с дизайна и маркетинга играят важна роля.

Много ще зависи и от способността на европейските фирми да се възползват от възможностите във връзка с глобалните предизвикателства, като например застаряването на населението и измененията на климата. Тъй като Европа ще трябва да обърне внимание на тези предизвикателства доста по-рано, съществува реална възможност за водещи пазарни позиции по отношение на продукти, свързани примерно със здравеопазването, удобството, свободното време, развлеченията и екологичните технологии.

Хоризонталната рамка на политиката има значение за производствената индустрия

Чрез по-ясно изразен количествен подход на основата на модел може да се оцени въздействието на политиките, чиято цел е да се подобрят общите рамкови условия за конкурентоспособността, и относителното им значение в дългосрочен план. Резултатите от модела зависят до голяма степен от спецификациите и изходните допускания, залегнали в модела и все пак дават полезни указания за посоката и размера на последиците от промените в политиката. Ключовият определящ фактор за по-дългосрочния растеж и производителността е степента на отвореност на ЕС и на световната икономика. Въпреки това важна роля могат да изиграят и други реформи в рамките на структурната политика.

В тази политика се включват усъвършенстването на уменията, по-доброто регулиране и намаляването на административната тежест за фирмите, научно-изследователската и развойната дейност и иновациите, по-конкурентноспособния единен пазар и екологичната политика под формата на повишена енергийна ефективност. Въздействието им поотделно върху БВП към 2025 г. се изчислява на около 0,5 – 0,6 % (умения¹²) до 3,0 – 3,5 % (НИРД), като останалите елементи на структурната политика се вписват между тези две граници. Кумулативното им въздействие възлиза на приблизително 8 – 9 %.

Сред тези елементи политиката в областта на научно-изследователската и развойната дейност и иновациите и политиката за укрепване на вътрешния пазар имат най-силно и най-положително въздействие върху производствената индустрия. Подобряването на хоризонталната рамка на политиката ще помогне да се забави тенденцията към намаляване на относителния дял на производството в Европа. Резултатите на основата на модела потвърждават, че ако външната среда е благоприятна, някои производствени отрасли – химическата промишленост, производството на каучук и пластмаси, комплексното машиностроене и уредостроене – биха могли да запазят приблизително непроменени сегашните си дялове в икономиката на ЕС. От гледна точка на дела на ЕС в световното производство ако не се подобрят рамковите условия, няма отрасъл, в който ЕС да запази относителното си значение към 2025 г. При наличие на такава политика производството на транспортна техника, дървообработващата промишленост и останалите производствени отрасли, енергоносителите, услугите във връзка с научно-

---

¹² Моделираната политика е постигане на приетите през 2004 г. цели за 2010 г. (максимум 10 % напускащи преждевременно училищата, най-малко 85 % от 22-годишните да са завършили пълния курс на средното образование, 20 % намаляване на 15-годишните с трудности при четенето, най-малко 12,5 % участие в ученето през целия живот и 15 % увеличение на завършилите научно-технически специалности). Техният икономически ефект ще се увеличава постепенно само след навлизането на последователни по-високо образовани кохорти в работната сила.

изследователската и развойната дейност, химическата промишленост, производството на каучук и пластмаси, транспортните услуги и други бизнес услуги могат да запазят изцяло или почти изцяло своя дял в световното производство. Анализът потвърждава, че икономическите реформи имат особено значение за отраслите, върху които търговията влияе силно, като например производствената индустрия.

5. ОБОБЩЕНИЕ

Най-важният извод от доклада е очертаването на първостепенната роля на производителността като източник на растеж в дългосрочен план. Разочароващите резултати на ЕС по отношение на производителността в близкото минало, както и неотдавнашното съживяване се обясняват до голяма степен с развитието на общия фактор на производителността. Това има ясни последици за политиката, т.е. доказва значението на научно-изследователската дейност, иновациите, политиката в областта на обучението и образованието и икономическите реформи, които укрепват общоикономическата среда и улесняват структурните промени и преразпределението на ресурсите. Съгласуваните действия в тези области водят най-често до по-големи ползи, отколкото самостоятелните действия. Основен двигател за повишаване на икономическата ефективност е конкуренцията чрез отвореност на търговията, засилен единен пазар, особено в сферата на услугите, непрекъснатата либерализация на мрежовите отрасли или реформи на стоковите пазари.

Бъдещето обещава европейската производствена индустрия да запази важната си световна роля в среда, където знанията и уменията са най-значителните активи. За постигането на тази цел най-голямо значение ще има изпълнението на политиките и реформите, описани по-горе.